

Kitapları Kapaklarıyla Değerlendirme

Richard Feynman*

1964'de ünlü fizikçi Amerikalı Richard Feynman Kaliforniya Eyaleti Müfredat Programı Komisyonu'nda görev aldı ve matematik ders kitaplarının nasıl seçildiğine tanık oldu ve ortaya biraz kısalttığımız bu yazı çıktı. Yazı, **Çok Şakacısınız Bay Feynman**'da (Surely You're Joking, Mr. Feynman!) ayrı bir bölüm yayımlandı. Aşağıda Feynman'ın bu eğlenceli ve eğitici yazısını bulacaksınız. Yazıda sözedilen olaylara pek yabancılik çekeceğinizi sanmıyoruz...

1964'te üniversite birinci sınıf öğrencilerine bir dizi fizik dersi veriyordum. Bunlardan birinden sonra, deneylerde bana yardımcı olan Tom Harvey,

4 Okul kitaplarındaki matematiği bir görmelisiniz... dedi, kızımın kafası daromaduman...

Harvey'in dedikleri aklımda pek yer etmedi o zaman. Ertesi gün, Pasadena'da oldukça ünlü bir avukat olan ve aynı zamanda Eyalet Eğitim Bakanlığı'nda da görevli olan Bay Norris'ten bir telefon aldım. Kaliforniya eyaleti için okul kitaplarını seçmekle yükümlü olan Müfredat Komisyonu'nda görev alıp almayacağımı sordu.

Eyalet yasalarına göre, eyalet okullarında okutulacak ders kitaplarını Eyalet Eğitim Bakanlığı seçmeliydi... Kitap seçimi için de bir komite kurmuşlardı.

Kitapların çoğu "modern matematik" diye adlandırdıkları yeni bir aritmetik öğretme yöntemiyle yazılmıştı.

Komite öğretmen ve yöneticilerden oluştuğundan, matematiği bilimsel olarak kullanan ve okul bittikten sonra matematiğin ne işe yarayacağını bilen birinin de komitede olmasının kitapların değerlendirilmesine yardımcı olacağını düşünmüşlerdi.

O ana dek hükümetle işbirliği yapmadığım için bir suçluluk duygusuna kapılmış olmalıyım ki öneriyi hemen kabul ettim.

Hemen ardından okul kitabı yayıncılarından mektup ve telefonlar yağmaya başladı. Bana,

4 Komitede olduğunuza çok sevindik... Komitede bilimsel bir adamın olmasını gerçekten istiyorduk... ya da

4 Komitede bir bilim adamı olması ne hoş bir gelişme... Bizim kitaplarımız gerçekten bilimsel... gibi şeyler söyledikleri gibi,

4 Ne tür kitap yayımladığımızı size anlatmak isteriz... ve

4 Kitaplarımızı değerlendirmek konusunda size her türlü yardımı yapmaktan büyük mutluluk duyarız, gibi şeyler de söylediler.

Bu bana çok saçma geldi. Ben tarafsız bir bilim adamıyım ve öğrenciler okulda sadece bu kitapları göreceklere göre (öğretmenler gibi öğretmen el kitapları olmayacak), şirketten bana özel olarak gelecek herhangi bir açıklama bir çarpıtma olacaktır; ben sadece kitapları değerlendirmeliydim. Bu yüzden yayıncıların hiçbirisiyle görüşmek istemedim ve hep,

4 Açıklamaya hiç gerek yok, eminim kitaplar

Richard P. Feynman (1918-1988)

20'nci yüzyılın ikinci yarısının en önemli fizikçilerinden biri. İkinci Dünya Savaşı sırasında

Los Alamos'ta atomik silahlar üzerinde çalıştı. Ardından Cornell Üniversitesi'nde birkaç yıl geçirdi. Sonra,

1950'de, Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü'nde (Caltech) profesör unvanını aldı ve kariyerinin kalan kısmını burada sürdürdü. Feynman,

süperakıcılık teorisi üzerinde çalıştı. Quark'ın varlığını öngördü ve 1965 Nobel Fizik Ödülü sırasında kuantum elektrodinamiğine katkı sağlayan üç fizikçiden biri olarak anıldı. Diğer iki kişi Julian Schwinger ve Sin-Itiro Tomonaga idi.

* İngilizceden çeviren Işın Önel.

“Dersler ve öğrenciler beni mutlu ediyor. Ders vermeden çalışabileceğim mutlu bir ortam sunmasını kimse bana. Hiçbir zaman kabul etmem böyle bir öneriyi. Hiçbir zaman..”

kendilerini anlatacaklardır, diye yanıt verdim.

Los Angeles’i Bayan Whitehouse adında çok hoş bir hanım temsil ediyordu. Bay Norris Bayan Whitehouse’la çalışmamı, komitenin neler yaptığını ve nasıl işlediğini ondan öğrenmemi önerdi.

Bayan Whitehouse gelecek toplantıda konuşacakları konular hakkında bana bilgi verdi:

4 Sayma sayıları hakkında konuşacaklar...

Sayma sayılarının ne olduğunu bilmiyordum ama sonradan anladım ki bunlar benim tamsayı dediğim şeylerdi. Her şeye başka bir ad vermişlerdi, bu yüzden ta başından beri bir dolu zorlukla karşılaştım.

Bayan Whitehouse komite üyelerinin okul kitaplarını nasıl değerlendirdiklerini anlattı. Her kitaptan bolca alıp bunları kendi bölgelerindeki öğretmen ve yöneticilere dağıtırlarmış. Sonra bu insanların kitaplar hakkındaki düşüncelerini bir rapor olarak toplarlarmış...

Pek öğretmen ya da yönetici tanımam. Üstelik kendim okuyarak kitaplar hakkında bir karara varabilirim bal gibi. Kitapları kendim okumayı tercih ettim.

Birkaç gün sonra, kitap deposundan bir adam beni aradı.

4 Bay Feynman, dedi, kitapları size göndermeye hazırız, 200 kilo kadar kitap var...

Yahu ben bu işin altından nasıl kalkarım!

4 Önemli değil Bay Feynman; okumada size yardım edecek birini buluruz...

Bu nasıl olabilir ki... Kitap dediğin şey ya okunur ya okunmaz...

Bodrum katına özel bir kitaplık koydurttum ve bir sonraki toplantıda tartışılacak kitapları teker teker okumaya başladım. İlköğretim kitaplarıyla çalışmaya başlayacaktık. Kapsamlı bir çalışmaydı. Hep bodrum katında çalıştım. Karım o dönemin bir volkan üzerinde yaşamak gibi olduğunu söyler. Uzun bir sessizlikten sonra birden GÜMMM! Bodrumdaki volkandan bir patlama... Nedeni kitapların rezalet olmasıydı. Yanlılarla doluydular. Aceleyle getirilmişlerdi. Bilimsel olmaya çalışmışlardı;

“caddedeki arabalar kümesi” gibi fena sayılmayacak ama hep bazı belirsizlikleri olan örnekler kullanılmıştı. Tanımlar yarım yamalaklı. Herşey muğlaklıktı. “Bilimsellik”in anlamını anlayacak kadar akıllı değillerdi. Bilirmiş gibi yapıyorlardı. Anladıkları birşeyi öğretiyorlardı ve o öğretmeye çalıştıkları şey o yaştaki çocuklar için o kadar gereksizdi ki... Ne yapmaya çalıştıkları çok iyi anlaşılıyordu. Çoğu Amerikalı, Sputnik’ten bu yana Ruslardan geri kaldığımızı düşünüyordu. Belli ki ilginç bazı modern matematik kavramlarıyla matematikçilerden tavsiyeler istenmişti. Amaç, çocukların sıkcı buldukları matematiği ilginç kılmaktı.

Sadece bir örnek vereyim: Beş, altı gibi farklı sayı tabanlarından sözetmişler, onluk tabanın mutlak olmadığını göstermek için

herhalde. Bu, onluk sayı tabanını anlayan bir çocuk için ilginç olabilir, zihnini zinde tutmak açısından yararlı da olabilir. Ama bu yazarlara göre, her çocuk başka bir sayı tabanını öğrenmek zorunda! Ve ardından tahmin edilen soru geliyordu: “Yedilik sayı tabanında yazılmış bu sayıları beşlik sayı tabanına çeviriniz.” Bir sayı tabanından

başka bir sayı tabanına çeviri yapmak tamamen gereksiz bir iştir. Yapabiliyorsan belki keyifli olabilir ama yapamıyorsan, unut gitsin... Tamamen gereksizdir.

Neyse... Kitapların hepsine teker teker baktım. Hiçbiri, ama hiçbiri aritmetiğin bilime uygulanışından sözetmiyor. Eğer aritmetiğin uygulaması üzerine herhangi bir örnek varsa (ki bu örnek çoğunlukla soyut, yeni ve modern bir saçmalaktır) pul satın almakla filan ilgili.

Sonunda, “Matematik bilimde birçok şekilde kullanılmaktadır. Size yıldız bilimi olan astronomiden bir örnek vereceğiz” diyen bir kitap geçti elim. Heyecanla sayfayı çevirdim: “Kırmızı yıldızların dört bin derecelik ısı vardır, sarı yıldızları beş bin derecedir...” Buraya kadar fena sayılmaz. Devam ediyor: “Yeşil yıldızların yedi bin derecelik ısıları vardır, mavi yıldızların on bin derecelik ısıları

Feynman ve eşi Gweneith

“Benim bateri çalışıyor olmamın kuramsal fizikçi olmamla hiçbir ilgisi yoktur. Kuramsal fizik insanlığın uğraş alanlarından biridir ve en yücelerindedir. Ama bu işle uğraşanların normal insan olduklarını göstermek için onların bateri çalmak gibi binlerce kişinin yaptığı işleri de yaptıklarını göstermeye çalışmayı kendime hakaret olarak algılıyorum.”

vardır ve mor yıldızların... (büyük bir sayı) derecelik bir ısıları vardır.” Yeşil ya da mor yıldız yoktur ama diğerleri için verilen rakamlar aşağı yukarı doğru. Hemen hemen doğru, ama felaket de işte tam burda! Her şey böyle. Herşey ne zıkkımdan bahsettiğini bilmeyen kişiler tarafından yazılmış ve hep biraz yanlış, ama hep! Neden sözettiklerini anlamayan kişiler tarafından yazılmış kitapları kullanarak çocuklara nasıl daha iyi matematik öğreteceğimizi bilmiyorum. Neden bilmiyorum ama bu kitaplar korkunç; EVRENSEL BİR FACİA!

Gene de bu son kitap ilk anda hoşuma gitti çünkü aritmetiği bilime uygulayan tek örnekti. Yıldızların ısıları beni kızdırdı ama hiç olmazsa aşağı yukarı doğru bir şey vardı içinde.

Ardından problemler geliyor: “John’la babası yıldızlara bakmak için dışarı çıkıyor. John iki mavi, bir de kırmızı yıldız görüyor. Babası bir yeşil, bir mor ve iki de sarı yıldız görüyor. Her ikisinin gördüğü yıldızların toplam ısı kaçtır?” Daha fazla dayanamayıp dehşet içinde patlıyorum! Bodrumdaki volkan patladı!

Bu sadece bir örnek, sürekli böyle. Daimi bir saçmalık! İki yıldızın ısılarını birbirine eklemekte herhangi bir amaç güdülemez. Kimse böyle bir hesaba kalkışmaz, belki biri ortalama ısıyı bulmak isteyebilir ama yıldızların toplam ısını bulmak!.. Korkunç bir şey... Sayıları toplattırarak için absürd bir oyun... Neden sözettiklerini bilmiyorlardı. Bir kaç yazım hatası olan bir kitabı okurken birden tersten yazılmış bir tümceyle karşılaşmak gibi bir duyguya kapıldım. Matematik kitapları böyleydi. Ümitsiz vaka...

İlk toplantıma katıldım. Diğer üyeler bazı kitapları bir çeşit sınıflandırmaya sokmuşlardı. Değerlendirmemi sordular. Benim değerlendirmem diğerlerinden çoğunlukla farklıydı. “Neden bu kitabı düşük değerlendirdin” diye soruyorlardı. Ben de bu kitabın sorunu şu sayfadaki falan nokta gibi yanıtlar veriyordum. Notlarımı yanıma almıştım.

Bir altın madeni keşfettiler bende. Onlara kitap-

larda nelerin iyi ya da kötü olduğunu söylüyordum ve her değerlendirmem için bir gerekçem vardı.

Onlara neden bir kitaba çok yüksek değer verdiklerini sorduğumda, “Falanca kitap hakkında düşündüklerini dinleyelim önce” gibi cevaplar veriyorlardı. Oylarını neye dayandırdıklarını hiç öğrenemedim. Aksine, onlar bana benim ne düşündüğümü sorup durdular.

Bir yayıncının üç ciltlik yardımcı kitabından birine geldi sıra. Düşüncelerimi sordular.

4 Kitap deposu bana o cildi yollamadı ama diğer ikisi iyiydi.

İçlerinden biri soruyu tekrar sorarsa değişik bir yanıt alacağını sanmış olacak ki,

4 O kitap hakkında ne düşünüyorsunuz? diye tekrar sordu.

4#Dedim ya, bana o kitabı göndermediler, bu yüzden hiçbir fikrim yok.

Kitap deposundan gelen adam ordaydı.

4#Ha evet, dedi, bu kitabı yollamadım çünkü henüz tamamlanmamıştı. Depoya her kitap girişi belirli bir zamanda yapılır. Yayıncı birkaç gün gecikmişti. Bize sadece kapakları gönderildi, içi boş... yayıncı bize özürlerini

iletken ve üçüncüsünün geç kalmış olmasına karşın üçlü setin kabul edilmesini umduklarını belirten bir not gönderdi.

O boş cilt bazı üyeler tarafından değerlendirmeye alınmıştı! Hatta olmayan cilt, diğer ikisinden biraz daha yüksek puan almıştı! Yalın gerçek ise kitapta hiçbir şeyin olmadığı ve değerlendirilemeyecek olduğuydu.

Bu kitabı değerlendirmiş olduklarını farkettilerinde çok utandılar ve bu bana biraz daha güven sağladı. Bu sayede, komite üyelerinin kitapları okumadan önce yayıncılardan açıklama aldıkları anlaşıldı. Komitede her kitabı okuyan ve yayıncılardan hiçbir açıklama almayan, sadece elindeki kitapla yetinen tek kişi bendim.

Bir kitabın iyi mi kötü mü olduğunu anlamak için kitabı dikkatlice incelemek yerine burda olduğu gibi kitabı dikkatsizce okuyan kişilerin raporu-

“Varsayalım ki bu hareket eden şeylerden oluşan dünya tanrılar tarafından oynanan bir tür satranç ve biz oyunun izleyicileriyiz. Oyunun kurallarını bilmiyoruz; oyunu sadece izlememize izin var. Tabii yeterince uzun süre oyuna bakarsak, zamanla kurallardan birkaçını yakalayabiliriz. İşte fizik bu oyunun kurallarıdır...”

na başvurmak pek bilinen şu hikâyeye benziyor: Kimse Çin İmparatorunu göremez ama İmparatorun burnunun uzunluğunu merak ettiniz... Burnun uzunluğu hesaplamak için ülkeyi dolaşıp insanlardan Çin İmparatoru'nun burnunun uzunluğunu tahmin etmelerini istersiniz, sonra yanıtların ortalamasını alırsınız... Bu yanıt “çok doğru” olmalı çünkü çok kişiye sorup ortalamayı aldınız...

Başlangıçta kitapların fiyatları hakkında konuşmamamız gerekiyordu. Bize kaç kitap seçebileceğimiz söylendi, biz de böylece birçok yardımcı kitap kullanan bir program tasarladık, çünkü bütün yeni ders kitapları şu ya da bu şekilde hatalıydı, en iyisi birden fazla kitap kullanarak hataları aza indirmekti. En vahim hatalar “modern matematik” kitaplarında yapılmıştı. Yeterince uygulama ve sözel problem yoktu. Pul alışverişi problemleri yoktu. Değişme özelliği gibi soyut konulara gereğinden fazla yer ayrılmışken, matematik dünyayla ilişkilendirilmiyordu. Böl, topla, çarp, çıkar da hangi işlem hangi durumda yapılmalı?.. Biz de bu ekşiği tamamlayacak bazı yardımcı kitaplar önerdik. Her çocuğa bir ders kitabı ve ayrıca her sınıfa bir ya da iki ek kitap... Uzun tartışmalardan sonra her açıdan dengeli sayılabilecek bir seçim yaptık.

Tavsiyelerimizi Bakanlığa götürdüğümüzde öngördükleri kadar paralarının olmadığını söylediler. Masrafları kesmek için sil baştan herşeyi gözden geçirmemiz gerekti. Bütçe komitesinin eline geçtiğinde program bütçesinin kuşa çevrilmişti. Durum içler acısıydı.

Konuyu tartışmak için eyalet senatosundan davet aldım ama reddettim. Çünkü artık bu konuyu konuşmaktan gına gelmişti. Biz Eğitim Bakanlığı'na önerilerimizi yapmıştık ve bu önerileri senatoya sunmak da onların işiydi. Bu yasal olarak doğrudu ama siyasi açıdan kulağa pek hoş gelmiyordu. Hemen pes etmemeliydim belki de, ama çok fazla emek harcamıştım, adil ve dengeli bir program için

çok fazla dil dökmüştüm ve sonunda her şey berbat olmuştu. Hevesim kırılmıştı. Ta başından bütçe belirlenseydi de ona göre kitap seçseydik, böyle gereksiz çaba sarfetmiş olmayacaktık.

Bardağı taşıran ve istifa etmeme neden olan damla bir sonraki yıl fen kitaplarını tartışacağımızı öğrendikten sonra oldu. Fen kitapları belki farklı olur diye umup birkaçına baktım.

Aynı şey... Görünüşte düzgün ama incelenince dehşete düşüren kitaplar. Dört resimle başlayan bir kitap vardı: ilki kurmalı bir oyuncak, sonra bir otomobil, sonra bisiklet süren bir çocuk, sonra bir şey daha. Ve her resmin altında şu soru vardı “Hareketi ne sağlıyor?”

“Tamam, dedim kendi kendime, biliyorum ne olduğunu... Mekanikten sözedecekler... Oyuncağın içindeki zemberekten, kimyadan, otomobilin motorundan, biyolojiden, kasların nasıl çalıştığından...”

Babamın bana sorabileceği türden bir soruydu bu:

4 Bu oyuncak ne çalıştırıyor?

Yanıtını kendi verdi:

4 Güneş...

Ardından keyifli bir tartışma başladı:

4 Hayır güneş değil... İçindeki zemberek... derdim ben.

Babam da,

4 Zembereği kim kurdu? diye sorardı.

4 Ben...

4 Zemberiği kuracak gücü nereden aldın?

4 Yiyerek...

4 Gördün mü? O yediğin şeyler de güneş sayesinde büyürler. Bu yüzden de her şeyin hareket kaynağı güneştir...

Hareketin güneş enerjisinin bir dönüşümü olduğu düşüncesi çocuğa işte böyle aktarılır!

Sayfayı çevirdim. Kurmalı oyuncak için yanıt “Hareketi enerji sağlar”dı. Bisikletli çocuk için ise... gene “Hareketi enerji sağlar”dı... Her soru için aynı yanıt: “Hareketi enerji sağlar.”

Daha anlamsız bir yanıt düşünülemez. Enerji

“Tanrı hep bilinmeyi açıklamak için icat edilmiştir. Bir sırrı anladığımızda bu sırrı Tanrı’nın elinden alıyorsunuz; ona artık ihtiyacımız kalmıyor. Ama bu sefer başka sırlar için gerekiyor. Bu yüzden evreni O’na yarattırıyoruz, çünkü evrenin yaratılışını daha kavrayamadık. Bilinç, yaşam süresi, yaşam ve ölüm gibi fizik yasalarının açıklayamadığı şeyleri anlamak için O’na gerek duyuyoruz. Tanrı hep bilinmeyenlerle ilişkilidir. Yani fizik yasalarının Tanrı olarak algılanması gerektiğine inanmıyorum, çünkü fizik yasaları anlaşılmalıdır.”

yerine “vakaliks” diyelim... İşte genel ilke: “Hareketi vakaliks sağlar.” Ne geçti elimize? Ne öğrendik? Hiç! Çocuk bundan bir şey öğrenemez ki, bu sadece bir kelime!

Aynı mantıkla hareket eden her şeyi de enerjinin durdurduğunu söyleyebiliriz...

Bunun yerine kurmalı oyuncağın içinde zembereğin olduğunu görüp, zemberekler ve tekerlekler hakkında bir şeyler öğrenip hiç enerjiden söz etmemeleri çok daha yararlı olurdu. Daha sonra, çocuk ancak oyuncağın nasıl çalıştığını öğrendikten sonra, enerjiyi ve enerjinin genel ilkelerini anlayabilir.

Anlattıkları şey aslında konsantre enerjinin daha hafifletilmiş enerji biçimlerine nasıl dönüştüğü ki bu da enerjiyi çok ince bir bakış açısı. Bu örneklerde enerji ne artıyor ne de azalıyor, sadece bir biçimden diğerine dönüşüyor.

Ama bütün kitaplar böyleydi: gereksiz, karışık, çelişkili, kafa karıştırıcı ve hatta kısmen yanlış bilgilerle doluydular. Biri bu kitaplardan bilim hakkında nasıl birşeyler öğrenebilir, bilemiyorum doğrusu, çünkü bu bilim değil ki...

Matematik kitaplarına benzeyen bu dehşet verici kitapları gördüğümde, volkan patlamaları sürecim yeniden başladı. Matematik kitaplarını okumuş olmaktan yorgun düştüğümünden ve tüm emeklerimin boşa gitmesi yüzünden hevesim de kırıldığından, böyle bir yıla daha katlanamayacağımı düşünüp istifa ettim.

Hareketi-enerji-sağlar kitabının Müfredat Komisyonu tarafından Eğitim Bakanlığı’na önerileceğini duyunca son bir çaba daha sarfetmeye karar verdim. Komitenin toplantıları halka açıldı ve halk da yorum yapma hakkına sahipti. Toplantıda ayağa kalkıp bu kitabın neden kötü olduğunu anlattım.

Komiteye benim yerime alınan adam,

4 Bu kitap Bilmemne Uçak Şirketi’nde çalışan altmışbeş mühendis tarafından onaylanmıştır, dedi.

Şirketin oldukça iyi mühendisleri olduğundan kuşku yoktu, ama altmışbeş mühendis bir arada oldukça geniş bir yelpaze oluşturur, araya birkaç zayıf mühendis de girmeden olmaz... Sonuçta bir kez daha imparatorun burnunu ortalama yöntemle hesaplama meselesine geliyorduk. Ya da kapaklarının arası boş olan kitap meselesine.

Adama laf anlatamadım ve kitap heyet tarafından onaylandı.

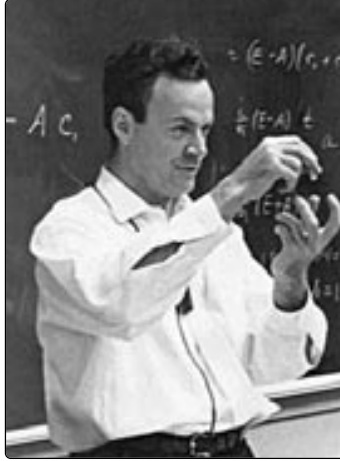
Komitede benim de olduğum dönemde uzun tartışmalara rağmen bir karara varamadığımız birbirlerine çok benzeyen iki kitap vardı. Biz de kararı Bakanlığa bırakmıştık. Bakanlık artık kitabın fiyatını öncelikli olarak gözönünde bulundurduğundan, ihaleyi tekrar açmaya ve bu birbirine çok benzeyen iki kitaptan daha düşük fiyatlı olanını kabul etmeye karar verdi. Sonra başka bir soru soruldu: Okullar kitapları dönem başlamadan önce alabilirler miydi?

Yayınevlerinden birinin temsilcisi ayağa kalkıp,
4 Teklifimizi kabul etmiş olmanızdan büyük gurur duyduk. Bir sonraki döneme kitapları zamanından önce hazır edebiliriz, dedi.

Diğer yayınevinin temsilcisi ayağa kalkıp,
4 Biz teklifimizi önceki teslimat tarihine göre yapmıştık. Biz de kitapları daha erkene yetiştirebiliriz. Sanırım her iki yayınevinin de yeni tarihe göre yeni bir teklif sunması daha doğru olur, dedi.

Heyetten Pasedana avukatı olan Bay Norris bu ikinci yayıncıya,
4 Peki daha erken bir tarih için teklif ettiğiniz fiyat nedir? diye sordu.

Adam çok daha düşük bir fiyat verdi! Birincisi ayağa kalkıp,
4 Madem o teklifini değiştiriyor, o zaman benim de değiştirme hakkım doğar, dedi ve çok daha düşük bir fiyat önerdi.

Norris de bunun üzerine,

4 Beyler, bu nasıl oluyor? Önceki anlaşmayla alacaklarımızın aynısını alıyoruz ve şimdi daha ucuz öyle mi? diye sordu temsilcilere.

4 Evet, dedi adamlardan biri, normalde kullanmayacağımız bir baskı yöntemi kullanacağız... diyerek kitabın neden daha ucuza geleceğine dair bir bahane uydurdu.

Öteki adam da hemfikirdi:

4 Daha çabuk üretirsek daha ucuza mal olur!

İnanılmazdı! Sonuçta iki milyon dolar daha ucuza anlaşıldı. Norris bu ani değişim karşısında gerçekten çok kızgındı.

Bu arada, ne zaman komitemiz toplansa, ortalıkta yayıncılar da oluyordu ve üyelerle dirsek temasında olmak için onları yemeğe götürüyor, onlara kitapları hakkında bilgi veriyorlardı. Ben hiç gitmedim.

Şimdi geri dönüp bakınca her şey apaçık görünüyor ama bir gün kargodan üzerinde "Ailemizden ailenize, Şükran Gününüz Kutlu Olsun. Pamilios Ailesi" yazılı bir mesajla bir kuru meyve sepeti çıktığında anlayamadım. Hiç adını duymadığım bir aile... Belki ki biri bu paketi bir arkadaşının ailesine göndermek istemiş ama isim ve adresi yanlış yazmıştı. Yanlışlığı düzeltmek için kargo şirketinden gönderen kişinin telefonunu alıp aradım.

4 Merhaba, adım Feynman, elime sizden bir paket geçti de...

4 Ooo Bay Feynman, ben Pete Pamilio...

Ve bunu öyle samimi bir tonla söyledi ki bu adamı tanıyor olmalıyım diye geçirdim içimden. Zaten normalde isim konusunda ahmağın biriyimdir, birtürlü kimin kim olduğunu hatırlayamam.

4 Afedersiniz Bay Pamilio, dedim, kim olduğunuzu tam çıkaramadım...

Kitaplarını değerlendirdiğim yayıncılardan biri olduğu anlaşıldı.

4 Anlıyorum, dedim, ama bu yanlış anlamaya neden olabilir...

4 Ama bu sadece bir aile tebriği... dedi.

4 Evet ama, dedim, ben sizin yayımladığımız bir kitabı değerlendiriyorum ve bir başkası sizin bu zerafetinizi farklı yorumlayabilir!

Herifin niyetini anlıyordum tabii ki ama aptal rolü oynamayı tercih ettim o esnada.

Bunun gibi daha bir sürü şey daha oldu. Ama bir fırsatı gerçekten kaçırdım. Eğer yeterince hızlı düşünmüş olsaydım, komitede gerçekten çok iyi zaman geçirebilirdim. İlk toplantıma katılmadan bir önceki gün San Francisco'da otelime yerleşti-

ğimde, şöyle bir şehri dolaşmaya ve bir şeyler yemeye karar verdim. Asansörden çıktığımda otel lobisinde kanepede oturan iki adam birden fırlayıp yanıma geldi.

4 İyi akşamlar Bay Feynman, nereye böyle? San Francisco'da görmek istediğiniz bir yer var mı? Gezdirelim...

Bir yayıncılık şirketinden geliyorlardı. On-

larla birlikte yapmak isteyebileceğim herhangi bir şey olamazdı.

4 Dışarı çıkıp birşeyler atıştıracağım...

4 Sizi yemeğe götürelim...

4 Yoo hiç zahmet etmeyin, ben yalnız olmak istiyorum.

4 Elbette... Yapmak istediğiniz herşeyde size yardımcı olabiliriz.

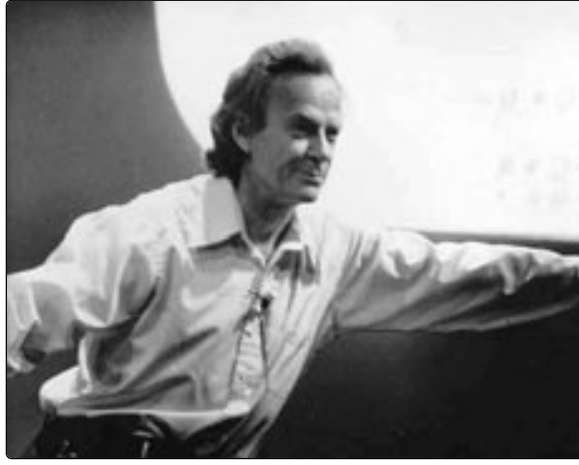
Dayanamadım.

4 O halde gidip başımı belaya sokmak istiyorum, dedim.

4 Bunda da yardımcı olabiliriz...

4 Gerek yok. Ben başımın çaresine bakarım...

Sonra düşündüm, Ne büyük hata! Adamların istediklerini yapmalarına izin vermeli ve kayıt timalyım. Böylece Kaliforniya eyaleti yayıncıların ne kadar ileri gidebileceklerini öğrenebilirdi. ♦

Son sözleri: "Ölmek o kadar sıkıcı ki... İki defa hiç çekilmez..."